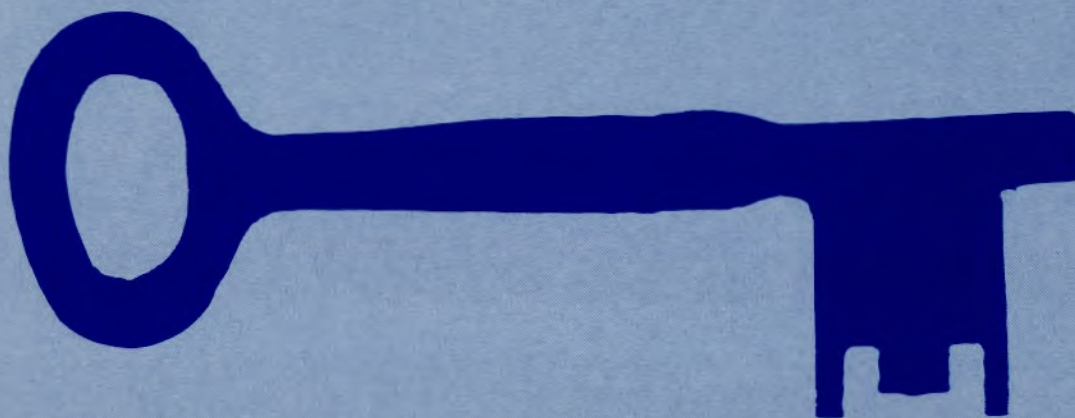

BILAG TIL RØDE FANE
7/1979

EN NØKSEL TIL DISKUSJONENE OM AKP(m-l)s PRINSIPPROGRAM

I 1980 skal AKP(m-l) avholde sitt tredje landsmøte, der det bl.a. skal vedtas et prinsippprogram. Et utkast til et slikt program foreligger i og med publiseringa av dokumentet: «Framlegg til prinsippprogram».

Det er forfattet av en forberedende programkomite. Her forklarer et av medlemmene i denne komiteen hva de vil med de endringene de har foreslått i forhold til det nåværende programmet.

Vi håper at det skal tjene som en «forbrukerveiledning» for alle som vil delta i diskusjonen.

BILAG TIL RØDE FANE

PROGRAM-DISKUSJON

I 1980 skal AKP(m-l) avholde sitt tredje landsmøte. Diskusjonen om nytt prinsippprogram har startet i og med at et utkast til en omskrivning av det nåværende programmet er blitt publisert.

En programkomite er i arbeid for å omarbeide prinsippprogrammet og ønsker velkommen endringsforslag og diskusjonsinnlegg om det nye programmet. Både med-

lemmer av AKP(m-l) og folk utafor partiet oppfordres til å komme med bidrag.

For å gjøre det lettere å delta i diskusjonen, har et medlem av programkomiteen skrevet denne artikkelen som sammenligner utkastet med de to tidligere programmene og forklarer hvilke punkter som er foreslått endret.

Innledning

AKP(m-l) skal ha sitt 3. landsmøte i 1980. Et forslag til revidert prinsippprogram blei sendt ut til diskusjon i oktober 1979. I månedene som kommer skal det diskuteres internt i partiet. Samtidig er det i offentlig salg (se annonse i dette nummeret av Røde Fane), og programkomiteen, adresse: c/o redaksjonen i Røde Fane, ønsker kommentarer og forslag fra folk som ikke er med i AKP(m-l).

Utkastet er skrevet av en forberedende programkomite, som jobba med det mandatet at det ikke skulle lage et helt nytt forslag, men revidere det prinsippprogrammet som gjelder nå. For å finne ut hva som er nytt, er det derfor best å sammenlikne forslaget med prinsippprogrammet vedtatt på AKP(m-l)s 2. landsmøte i 1976.

I denne artikkelen skal jeg forklare hvor de viktigste endringene står, og si litt om den politiske hensikten med dem. Programarbeidet bygger på ganske store og mange diskusjoner. For å få med alt det viktigste, er jeg nødt til å hoppe over mange detaljer og referere hovedsakene i telegramstil, uten mye begrunnelse.

Ved grundigere studier er det best å bruke både utkastet og programmet fra 1976 mens du leser denne gjennomgangen. Sett streker og gjør notater underveis.

Artikkelforfatteren er med i den forberedende programkomiteen, men denne gjennomgangen er ikke behandla der. Synspunktene i den står for min regning.

LITT HISTORIE

AKP(m-l) vedtok prinsipp-programmer både på 1. og 2. landsmøte.

Prinsipp-program fra AKP(m-l)s 1. landsmøte 1973 (heretter forkorta P73) var på omtrent 36 sider. Det hadde seks hoveddeler, nummerert med romertall:

- I (om partiet)
- II (analyse av imperialismen og klasseforholda i Norge)
- III (partiets kamp under kapitalismen)
- IV (veien til sosialismen)
- V (proletariatets diktatur)
- VI (det sosialistiske samfunnet)

Titlene er satt i parentes fordi de ikke er identiske med dem som står i P73, men er mitt referat av det viktigste innholdet i avsnittene.

P73 slo fast nødvendigheten av å bygge på marxismen-leninismen-Mao Zedongs tenkning, at sosialismen måtte innføres ved væpna revolusjon, kampen mot sosialimperialismen osv. Dette var ikke nytt, men saker som ml-bevegelsen hadde vedtatt i programmatisk form alt i 1968–69. Av det viktigste nye var klasseanalysen (del II, punkt 2), litt mer omfattende programbehandling av prinsippene for dagskampen (del III) og en ganske detaljert framstilling av den sosialistiske regjeringas politikk i Norge etter revolusjonen (del VI).

Prinsipp-programmet fra AKP(m-l)s 2. landsmøte i 1976 (heretter P76) er på 156 sider. Det har 7 hoveddeler nummerert med romertall:

- I (om partiet)
- II (om imperialismen)
- III (om kapitalismen i Norge)

PROGRAM-DISKUSJON

- IV (om opportunisten/revisjonismen)
- V (partiets kamp under kapitalismen)
- VI (veien til sosialismen)
- VII (det sosialistiske samfunnet)

Strukturen i P76 er altså i hovedtrekk den samme som i P73. Men del II i P73 svarer til del II og III i P76, en ny hoveddel om opportunisten er kommet til (del IV), mens P73s egne del om proletariatets diktatur (del V) er slått sammen med behandlingen av sosialismen i P76 (altså tatt med i del VII).

P76 er delt opp i underkapitler, i alt 28.

P76 bygde på hovedlinjene i P73, men var en kraftig utvidelse: det er fire ganger så langt. Dette var et uttrykk for kampen mot høyreavviket i partiet i 1973–74, som gjorde at det 2. landsmøtet ønska et mer omfattende og detaljert program som presiserte partiets prinsipielle linje mye mer detaljert enn før. Det var også et resultat av en ganske lang og grundig partidiskusjon som gjorde at partiet kunne ta stilling til mange flere politiske spørsmål. Av de viktigste politiske endringene kan vi nevne ei skarpere avvise-

ning av revisjonismen (ny del IV og mange andre steder), ganske omfattende behandling av masselinja (del I, delvis del V), nærmere tilknytning til den internasjonale kommunistiske bevegelsen, særlig det kinesiske og albanske partiet (særlig del II), prinsippfesting av illegalt arbeid og av at partiet ikke tar statsstøtte (del I), mer detaljert behandling av sosialimperialismen, programfesting av krigsfares (del II), programfesting av at partiet vil kjempe sammen med den borgerlige regjeringa og hæren dersom de vil forsvare Norge i en rettferdig forsvarskrig i tilfelle invasjon/verdenskrig (del V), programmatisk analyse av arbeideraristokratiet bl.a. del II. Denne gjennomgangen er ikke fullstendig, men nevner noe av det som ble mest diskutert foran 76-landsmøtet.

Utkastet til prinsipp-program foran AKP(m-l)s 3. landsmøte i 1980 (heretter U80) har en lengde som svarer til om lag 150 sider i 1976-programmets format. Det er altså omtrent like langt. U80 er innfelt i de samme sju hoveddelene som

P76. Det har 24 underkapitler, 4 færre enn P76. I hovedsak er kapittelstrukturen likevel den samme i P76 og U80.

Noen kapitler er delt i den nye utgaven mens andre er slått sammen, noen er kuttet ut og noen nye kommet til, men 14 av kapitlene er de samme i de to programmene. (Vi skal se på hvordan kapitlene svarer til hverandre ved gjennomgangen av hvert enkelt underavsnitt.) Det er derfor lett å sammenlikne P76 og U80.

I arbeidet med U80 har vi tatt hensyn til diskusjonen om dogmatisme og taktikk som har utvikla seg i AKP(m-l) i det siste året, vi har prøvd å summere opp en del av de viktigste erfaringene fra klassekampen i Norge, og vi har tatt hensyn til viktige internasjonale erfaringer som bruddet mellom partiene i Kina og Albania, «firerbandens» fall og nyvurderinga av kulturrevolusjonen, utviklinga i Vietnam etter seieren i frigjøringskrigen i 1975 m.m.

Jeg skal nå ta for meg de viktige endringene avsnitt for avsnitt og deretter sammenfatte det politiske innholdet i endringene i store trekk.

PROGRAM-DISKUSJON

I Partiet

P73 behandla partiet ytterst knapt, på om lag ei side. Denne sida brukte neste ingen argumenter og var nesten bare en gjen-takelse av saker som har stått i uten-landske partiprogrammer, særlig Kinas Kommunistiske Partis program. P76 bruker om lag 16 sider, U80 mellom 18 og 19.

Inndeling

Begge har tre kapitler i del I, men disse kapitlene er inndelt litt forskjellig:

P76: Kapittel 1 og 2 svarer til **U80** kapittel 1, **P76** kapittel 3 svarer til **U80** kapittel 2 og 3.

P76s kapittel 2 om den internasjonale kommunistiske bevegelsen er kutta som eget kapittel i U80, isteden står det noe kortere om den internasjonale kommunistiske bevegelsen i U80s kapittel 1.

P76s kapittel 3 om partiet er delt i to kapitler i U80: Kapittel 2 om partiets eksterne arbeid og kapittel 3 om partiets organisasjon og indre arbeid.

Viktige politiske forskjeller

1) **«Av-albansering»** P76 bruker albanske skrivemåter (etter APA-ledelsens pompøse måte å uttrykke seg på) om AKP(m-l), eksempel: «AKP(m-l) er sett saman av dei mest medvente og revolusjonære delen av arbeiderklassen ...» (P76, s. 12) «... AKP(m-l) vil alltid vere den mest oppofrande og konsekvente kjemparen for interessene til arbeidarklassen» ... (P76, s. 21)

Disse utsagna forveksler det AKP(m-l) *kjemper for å være* med det partiet *er*. De sprer det inntrykket at AKP(m-l) er eller kan være feilfritt, noe som sjølsagt er en idealistisk feil. På folk utafør partiet virker sånne overdrivelser latterlige.

U80 bruker derfor formuleringer som «AKP(m-l) ynskjer å ta opp i seg den mest medvetne og revolusjonære delen av arbeidarklassen» (s. 1, sp. 2) «Arbeidsfolk vil få respekt for partiet ... dersom dei ser at AKP(m-l) tar på seg dei tyngste bøkene og er der striden er hardast.» (s.

1, sp. 4) Selg ikke skinnen før bjørnen er skutt!

2) **AKP(m-l) som arbeiderklassens parti og ledelse.**

P76 (og P73) slår fast at AKP(m-l) er arbeiderklassens parti og ledelse. «AKP(m-l) er den norske arbeiderklassens organiserte, revolusjonære for-tropp.» (P73, s. 12) «AKP(m-l) er partiet til proletariatet i Noreg.» (P76, s. 11)

Dette er ikke uten problemer. Bare vårt parti forsvaret marxismen-leninismen-Mao Zedongs tenkning, slåss for sosialistisk revolusjon osv. I den forstand er det klart at AKP(m-l) er den mest politisk framskredne delen av arbeiderklassen. På en del-viktige områder har partiet også evna å lede viktige massekamper. Men størstedelen av proletariatet i Norge følger ennå *ikke* paroler fra AKP(m-l), og bare en liten del av arbeiderklassen rekner *sjøl* AKP(m-l) som sitt parti. (Et flertall rekner det borgerlige DNA som sitt parti.) I virkeligheten er AKP(m-l) et ungt og forholdsvis lite og svakt parti, det er kjent for dem som leser programmet, og det står i motsetning til de sværkjefte *erklæringene* om at partiet *er* arbeiderklassens ledelse.

U80 slår fast at AKP(m-l) er det *eneste* revolusjonære partiet i Norge. Videre at AKP(m-l) ennå er lite og har få erfaringer, og det kreves mange års arbeid og kamp for at partiet skal lære, knytte band til massene og vinne støtte gjennom kamp. «Berre da kan vi etter kvart ... gjera AKP(m-l) til proletariatets parti i Noreg i den fulle meininga av ordet.» (s. 1, sp. 2)

Partiet kan aldri bli arbeiderklassens ledelse bare ved å vedta det på landsmøter, det kreves praktiske resultater. Foreløpig kjemper AKP(m-l) for å *bli* partiet for flertallet av arbeiderklassen, vi venter med å programfeste at vi er det til vi har blitt det.

3) **Mer sjølstendig forhold til den internasjonale bevegelsen.**

Når P76s kapittel 2 om den internasjonale kommunistiske bevegelsen er kutta ned og slått sammen med U80s kapittel

1, så er dette ut fra en *politisk* og ikke en *redaksjonell* vurdering.

P76 programfesta særskilt tre utenlandske partier som «modeller»: bosjevik-partiet til Lenin og Stalin, Kinas Kommunistiske Parti og Arbeidets Parti i Albania (P76 s. 13). Når KKP og APA bryter med hverandre rett etter at programmet er vedtatt og KKP i tillegg revurderer mye av sin politikk i de siste 20 åra, så viser det svakheten ved å legge så sterk vekt på *modeller*.

U80 legger mer vekt på prinsipper og politikk, men slår samtidig fast at AKP(m-l) er en del av den kommunistiske verdensbevegelsen som søker kontakt med andre partier, støtter dem og lærer av dem (U80 s. 1, sp. 1 & 2). Ellers understreker P76 at alle partier er like og AKP(m-l) underordner seg ikke andre partier (P76 s. 13), og dette er beholdt og utdypa i U80 (s. 1, sp. 2)

4) **Viktigheten av intellektuelt arbeid for partiet.**

U80 inneholder et neste helt nyskrevet underavsnitt, kapittel 2, punkt d), som tar opp viktigheten av at AKP(m-l) driver vitenskapelig arbeid, undersøkelse og analyse. Det understreker at det som er riktig avgjøres av undersøkelser, at partiet ikke må uttale seg skråsikkert om saker partiet ikke har undersøkt, og at det er områder det partiet ikke bør prøve å gjøre seg til øverste autoritet, f.eks. når det gjelder naturvitenskap og kunst. U80 sier at det er en del av partiets ledende rolle at «... AKP(m-l) utvikler seg til eit kraftsentrum for intellektuelt arbeid som trekkjer til seg folk i kraft av den røynsla og dei politiske og vitskaplege kunnskapene som blir konsenterte i partiet.» (s. 2, sp. 2).

5) **Mer om partiet og masseorganisasjonene.**

I P76 er dette behandla i kapittel 3 punkt d) (P76 s. 19–20), i U80 i kapittel 2 punkt e) (s. 2, sp. 2–4). Her er U80 kraftig utvida i forhold til P76. Denne behandlinga er ikke noe brudd med linjene i 76-

PROGRAM-DISKUSJON

programmet, men spørsmålet er høyere prioritert, og det er lagt mye mer vekt på kampen for *demokrati* som et viktig middel til å få massene sjøl til å ta stilling for riktige linjer og styrke masseorganisasjonene. I U80 er dette kalt *stort demokrati*, og dette begrepet er også brukt i avsnitt V, VI og VII.

6) Mer vekt på legalt arbeid.

I P76 er dette behandla i kapittel 3 punkt i) (P76 s. 24–25) i U80 i kapittel 3 punkt d) (U80 s. 2, sp. 6) P76 sier at partiet må binde sammen legalt og illegalt arbeid og legger *bare* vekt på illegalt arbeid. U80 sier også at de to formene må bindes sammen, men slår fast at partiet også *må* drive legalt arbeid. Dette er en følge av vår oppsummering av at legalt og offentlig arbeid har vært prioritert for lavt. (Dette er også behandla i U80s del V, spesielt kap. 17 og 19.)

7) Endra linje i forhold til statsstøtte.

P76 behandler dette i kap. 3 pkt j) (P76 s. 25–26), U80 i kap. 3 pkt. e) (s. 2, sp. 6 og s. 3, sp. 1). P76 avviser prinsipielt *all* økonomisk statsstøtte: «Difor avviser AKP(m-l) kvart tilbud om stønad frå staten eller frå andre organ for monopolborgarskapet.» (P76 s. 25)

Siden det har Klassekampen blitt tvunget til å endre denne linja og ta avisstøtte for å ikke gå inn. Forfatterne av U80 har tatt hensyn til det, men ønsker samtidig å markere at vi *prinsipielt* er mot å bygge partiets virksomhet på slik støtte:

«... (AKP(m-l)) kan ikkje gjera seg avhengig av stønad frå andre enn dei som har interesse av å stri mot borgarskapet og imperialismen» (U80 s. 2, sp. 6) «... hovudlinja til AKP(m-l) (er) at det ikkje ynskjer at staten skal støtta partia ... AKP(m-l) kan likevel ta imot visse former for stønad frå staten dersom partiet finn at det er naudsynt for å gjera det mogleg å utvikle den politiske propagandaen snøgt. Dette er eit kompromiss med hovudlinja, det er ynskjeleg at det får midlertidig karakter ...» (U80, s. 3, sp. 1).

PROGRAM-DISKUSJON

II Imperialismen

P73 brukte to sider på dette innafor sin del II. P76 bruker 32 sider, mens U80 svarer til om lag 22 sider. U80 er altså en god del kortere. Men mye av dette er redaksjonelle endringer: Vi har kutta forklaringer som vi mener er unødvendige, unnlatt å gjenta saker som er behandla andre steder i programmet osv.

Inndeling

P76 har seks kapitler i del II, U80 har fire. Forholdet mellom dem er slik:

P76		U80
kapittel 4	svarer til	kapittel 4
kapittel 5	svarer til	kapittel 5
kapittel 6	svarer til	kapittel 6
kapittel 7	er kutta ut	
kapittel 8	er kutta ut	
kapittel 9	svarer til	kapittel 7

Viktige politiske forskjeller

1) Mer vekt på sosialimperialismen.

U80 legger større vekt på at sosialimperialismen er den farligste imperialismen i dag og bl.a. hovedkilden til en tredje verdenskrig. Dette er uttrykt i det nye punktet 5 d) (U80 s. 4, sp. 2–3). Dette er på grunnlag av erfaringene fra verdensutviklinga i åra etter 1976.

2) Forsiktigere formulering av motsigelsene i verden.

P76 slo fast at hovedmotsigelsen i verden i 1976 gikk mellom «... imperialismen/sosialimperialismen på den eine sida og dei underkua nasjonane på hi sida» (P76, s. 38–39).

Vi har valgt å unngå å formulere noen hovedmotsigelse i verden i U80. Isteden går U80 særlig inn på motsigelsen mellom imperialismen/sosialimperialismen og de underkua nasjonene og motsigelsen mellom Sovjet og USA. U80 sier at utviklinga av disse to motsigelsene «... har særlig prega verda dei siste ti-åra» (U80, s. 3, sp. 6).

At U80 er mer forsiktig og forbeholden når det gjelder denne typen kategoriske uttalelser, uttrykker større forsiktighet når det gjelder å trekke skråsikre konklusjoner om situasjonen i verden. Jeg mener at vi i programdiskusjonen i 1976 overvurderte hva vi kunne slå fast gjennom debatt og undervurderte hva som først må undersøkes og hva som bare kan avgjøres etter at den historiske utviklinga har gått noe lengre. Derfor blei en del av konklusjonene i P76 skrivebordsprodukter.

3) Tilslutninga til tre verdener-teorien gjort tydeligere.

I P76 er tilslutninga til tre verdener-teorien gitt ei meget forsiktig form: «I ei gruppe for seg har vi dei to imperialistiske supermaktene. I ei mellomstilling står dei mindre kapitalistiske og imperialistiske landa, som har motseiingar både til landa i den tredje verda og til dei to imperialistiske supermaktene» (P76 s. 41). Dette er ikke *kalt* tre verdener-teorien, og begrepene første og andre verden er heller ikke brukt.

I U80 har tre verdener-teorien fått sitt eget punkt (5a), U80 s. 3, sp. 6, s. 4, sp. 1), og den blir kalt «... nøkkelen til å forstå situasjonen i verda rett ...» (U80 s. 4, sp. 1).

Dette er bl.a. en følge av den store polemikken APA-ledelsen har retta mot tre verdener-teorien til Mao Zedong, som også har vist oss den store betydninga av å framheve og forsvare denne teorien.

4) Mer konkret om kampen mot krigstruselen.

P76 sier lite om kampen mot krigsfaren i Norge. Det som sies er allment, og P76 peker ikke på hva som er den største faren for Norge. (Se kap. 6, pkt. h), P76 s. 50–51).

U80 legger mye større vekt på disse spørsmåla og har ført inn to nye underavsnitt om dem. Kap. 6 pkt. d) (U80 s. 4, sp. 5) sier at det først og fremst er et sovjetisk angrep som er faren for Norge nå. Kap. 6 pkt. e) (U80 s. 4, sp. 5 & 6) peker på muligheten til å utsette krigen, noe som ikke var behandla i P76.

III Kapita

P73 brukte seks sider på dette innafor sin del II, fem av sidene blei brukt til en skjematisk klasseanalyse. P76 bruker 25 sider, av det 15 sider på klasseanalyse. U80 svarer til om lag 17 ½ side, av det om lag 15 sider klasseanalyse. U80 er altså litt kortere enn P76, men det skyldes i hovedsak at andre deler enn klasseanalysen er korta ned eller flytta. Behandlinga av Norge og imperialismen (kap. 10 pkt. b) P76 s. 62–64) er flytta til del V kap. 18 pkt. d) i U80 (U80 s. 10, sp. 4–7). Ei lang historisk innleiing (kap. 10, pkt. a) P76 s. 59–62) er for det meste

PROGRAM-DISKUSJON

ismen og klassene i Norge

kutta ut. Kap. 14 om partisystemet (P76 s. 83–84) er kutta ut.

Inndeling

P76 hadde fem kapitler i del III, U80 har fire. Forholdet mellom dem er slik:

P76		U80
kapittel 10 og 11	svarer til nytt i U80	kapittel 8
kapittel 12	svarer til	kapittel 9
kapittel 13	svarer til	kapittel 10
kapittel 14	er kutta ut	kapittel 11

Viktige politiske forskjeller

1) Klasseanalysen trekker mulighetene for allianser lengre.

Klasseanalysen i U80 er noe forsiktigere og peker på breiere muligheter for klasseallianser enn P76. Eksempel:

«Dei progressive intellektuelle, dei mellomliggjande laga av tenestemenn og funksjonærer må arbeidarklassen stri for å vinna over til seg og skilja dei frå den borgarlege intelligentsiaen og toppfunksjonærane.» (P76, s. 74)

Fleirtalet av dei intellektuelle, dei mellomliggjande laga av tenestemenn og

funksjonærer, må arbeidarklassen stri for å vinna over til seg og skilja dei frå den borgarlege intelligentsiaen og toppfunksjonærane.» (U80, s. 5, sp.6)

2) Tydeligere skille mellom klasseanalyse og konkret taktikk.

U80s nye kapittel 9 trekker klarere skillet mellom hva *klasseanalysen* forteller oss om klassenes langsiktige interesser og hvilke *taktiske* muligheter som finnes for forskjellige slags allianser ettersom situasjonen skifter. P76 behandler dette stivere og mer skjematisk, og framstiller det som om de taktiske mulighetene for

PROGRAM-DISKUSJON

allianser er svært tett knytta til klassens langsiktige interesser.

Det tydeligste eksemplet på dette i P76 finner vi i kapittel 11 pkt. d), som framstiller situasjonen ved en sosialistisk revolusjon i Norge rett etter behandlinga av hovedmotsigelsen. P76 sier at da blir samfunnet delt i to store leirer, slik: «Borgerskapet stø seg på arbeidararistokratiet og dei øvste delene av småborgarskapet og den internasjonale reaksjon.

Proletariatet må ... stø seg på halvproletariatet, småbøndene og dei fiskarane som kan sammanliknast med småbøndene ... store deler av ungdommen under utdanning og dei lågare delane av dei funksjonærene som høyrer til småborgarskapet og progressive intellektuelle ... på klassefelagene sine og dei underkua over heile verda.» (P76 s. 66)

Noe tilsvarende avsnitt fins ikke i U80. Derimot er det nye kapittel 9 en *polemikk* mot at strategi enkelt kan settes lik taktikk på denne måten. Det peker på at det fins motsigelser både i borgerskapet og i proletariatet som den andre sida kan utnytte. Det peker på at sjøl om og småborgerlige klasser *kan* alliere seg, så betyr ikke det at den alliansen alt *er* oppretta, det krever konsesjoner og taktikk. Det peker på at arbeiderklassen umulig kan vinne uten å nytte indre motsigelser i borgerskapet sjøl. Det peker på at alliansene ved begynnelsen av en sosialistisk revolusjon kan være svært forskjellige under forskjellige forhold: «Dei ulike klassene og gruppene vil reagere svært ulikt om dei til dømes står overfor ein utanlandsk invasjon eller om dei står overfor ei indre krise i det økonomiske systemet i Noreg.» (U80 s. 6 sp. 1) Om ideen om at borgerskapet støtter seg på «verdensreaksjonen» sier U80: «Grunnleggjande vil borgarskapet freista å stø seg på sine klassefelagar i andre land. Men det er ikkje det same som at det finst ein ein-skapleg verdsreaksjon, og det er ei kampoppgåve for proletariatet å dra nytte av dei til dels skarpe motsetningene mellom borgarskapet i ulike land. Det er eit vilkår for at sosialismen kan sigra.» (U80 s. 6, sp. 1 & 2)

Behandlinga av arbeidararistokratiet er flytta fra del III i P76 (der det også var behandla i del II og del IV) til del IV i U80. (Se P76, s. 75–76, s. 53–54, s. 95–98 m.m., og U80, s. 7, sp. 1–2 m.m.) Det viktigste *politiske* skillet er at P76 behand-

ler arbeidararistokratiet som en enhetlig, reaksjonær blokk, mens U80 slår fast at arbeidararistokratiet danner et sosialt grunnlag for opportunismen og samtidig legger vekt på å utnytte motsigelsene i det og danne allianser med deler av det.

3) Endring i behandling av lovverket.

P76 behandler lovverket *bare* som en del av borgerskapets undertrykkelses-system retta mot arbeiderklassen. «Det norske lovverket er eit vern om borgarskapet sine interesser.» (P76, s. 81) U80 erstatter dette med følgende formulering: «Det norske lovverket er grunnleggjande eit vern om kapitalistklassen sine interesser. Samstundes inneheld det stadfestinga av ei lang rad demokratiske retter som det arbeidande folket har kjempa til seg.» (U80, s. 6, sp. 4)

U80 holder fast på at lovverket er skapt for å tjene borgerskapet. Men det tar hensyn til at noen lover er resultater av arbeiderklassens kamp, noe som er uforståelig dersom vi skal ta P76 på ordet.

4) Kapitlet om partiene er kutta ut.

P76 gir i kapittel 12 (P76, s. 76–79) ei vurdering av de borgerlige partiene og partisystemet som eksisterte i Norge i 1976. Når det er kutta ut i U80, så er det etter ei politisk vurdering.

Som framstilling av undertrykkelses-systemet i Norge er P76, kap. 13 utilstrekkelig. U80 har en mer omfattende behandling av denne siden av saka i del V, bl.a. kap. 17, pkt. d).

Jeg mener at denne behandlinga av partiene i P76 lider av den samme feilen som går igjen i mye av behandlinga av taktiske spørsmål: Alle borgerlige krefter som ikke kan reknes til proletariatet eller dets langsiktige allierte blir behandla som en fast, reaksjonær blokk. Framstillinga av den grunnleggjande enheten mellom partiene i P76 er overdrevent, og om vi tar den bokstavelig, vil det bli ei taktisk tvangstrøye som gjør det umulig for kommunistene å utnytte motsigelsene i partisystemet til fordel for arbeiderklassen.

5) Avsnittet om undertrykkinga av barn og ungdom er kutta ut.

P76 hadde et meget kort avsnitt (under ei halv side) om dette som politisk er ganske tynt (P76, s. 80). Vi fant det teoretiske resonnerementet tvilsomt og valgte å kutte behandlinga av dette fra vårt forslag.

IV Oppport

Del IV var ny i P76 og gikk over knapt 30 sider. U80 svarer til drøyt 25 sider. Ei historisk framstilling (P76, kap. 15, pkt. b), s. 87–94) er kutta ut av redaksjonelle grunner, mens kapittel 18 om kampen for proletariatets parti (P76, s. 112–114) er kutta både av redaksjonelle grunner og ut fra en politisk vurdering av spørsmålet om AKP(m-l) som arbeiderklassens ledende parti, behandla før i samband med del I.

Inndeling

P76 hadde fire kapitler i del IV, U80 har fem. Forholdet mellom dem er slik:

P76		U80
kapittel 15	svarer til	kapittel 12 og 13
kapittel 16	svarer til	kapittel 14
kapittel 17	svarer til	kapittel 15
kapittel 18	er kutta ut	
	nytt i U80	kapittel 16

Viktige politiske forskjeller

1) Kritikk av «venstre»-opportunisten og -dogmatismen.

Både P76 og U80 starter i del IV med

V Kamper

P73 behandla dette i del III, som var på halvannen side og tok for seg økonomisk kamp, kamp for fascisme og kamp for nasjonal sjølstendighet på ei halv side hver.

Del VI i P76 var på 17 ½ side. U80 svarer til om lag 35 sider. Dette er en dobling. Det kommer av at mye av det som er nytt i U80 er samla i del V.

Inndeling

P76 hadde seks kapitler i del V. U80 har fire. Forholdet mellom dem er slik:

P76		U80
kapittel 19	svarer til	kapittel 17
kapittel 20,21,22	svarer til	kapittel 18
kapittel 23	inngår som en del av	kapittel 19 punkt d)
	nytt i U80	kapittel 19

PROGRAM-DISKUSJON

Opportunisme og revisjonisme

en slags ordbokgjennomgang av forskjellige former for opportunistiske og revisjonistiske. (I P76 er dette første del av kap. 15, s. 85–87. I U80 er det kap. 12, s. 6, sp. 5 & 6, s. 7, sp. 1.) P76 nevner ikke «venstre»-opportunistiske og dogmatisme, mens U80 tar med disse formene for opportunistiske.

Jeg mener at dette er oppretting av en «venstre»-feil i P76.

2) Uenighet betyr ikke nødvendigvis opportunistisk.

U80 peker på at marxister kan være uenige uten at den ene parten nødvendigvis må stemples som revisjonistisk, og sier at det finnes ærlige sosialister som ikke er enige med marxistene, men som ikke nødvendigvis skal stemples som opportunist. (U80, s. 6, sp. 6 og s. 7, sp. 1.)

Det er også nytt og også et eksempel på oppretting av en venstrefeil, etter min mening.

3) Brodden blir retta mot den pro-sovjetiske revisjonismen.

P76 likestilte ulike former for revisjo-

nisme og opportunistiske, og brukte bl.a. svært stor plass på å polemisere mot en rekke små og ubetydelige opportunistiske tendenser (se kap. 17, pkt. d), P76, s. 105–108). Dette er nå kutta ut. Formuleringer som allment likestiller sosialdemokrati og revisjonisme er også kutta ut.

Isteden framhever U80 den forma for revisjonisme som farligst som tjener den sovjetiske sosialimperialismen. Dette står i kap. 13 (U80, s. 7, sp. 2–5) og er gjentatt i andre kapitler i del V.

Kapitlet om den moderne revisjonismen framhever «NKP» og tilsvarende pro-sovjetiske strømninger som den farligste forma for revisjonisme i Norge (se U80, kap. 15, s. 8, sp. 2–4), mens P76 likestiller «NKP», SV og ei rekke mye mer ubetydelige grupper (se P76, kap. 17, s. 98–112).

4) Utvida behandling av DNA.

I framstillinga gir U80 større plass til DNA, ut fra at DNA representerer den største og viktigste opportunistiske retninga i den norske arbeiderklassen. Mot-

sigelsene i DNA er behandla mer omfattende enn sist, og SVs, «NKP»s og AKP(m-l)s styrke og svakhet i Norge er behandla i forhold til DNA. (Se U80, kap. 14, s. 7, sp. 4–6 og s. 8, sp. 1–2, sammenlikn P76, kap. 16, s. 94–98.)

5) Nytt kapittel om taktikken mot revisjonismen og opportunisten.

U80s nye kapittel 16 (U80, s. 8, sp. 4–6 og s. 9, sp. 1) summerer opp taktikken i kampen mot opportunisten. Det legger vekt på å rette brodden mot de mest reaksjonære, skille disse strømningene fra andre, skille ledelse fra medlemmer/tilhengere, skille mellom menneskene og de feilaktige ideene, og slåss for å forene arbeidsfolk mot felles fiender.

Dette er etter min mening også en kritikk av de taktiske linjene som kan tolkes ut av del IV i P76, som framstiller alle revisjonister og opportunisten som *en blokk* og som dessuten definerer begrepet opportunistisk for vidt.

under kapitalismen

kapittel 24 (resten) svarer til kapittel 20

Viktige politiske forskjeller

1) Breiere behandling av nødvendigheten av taktikk.

Den kraftige utvidelsen av U80s kap. 17 (P76, kap. 19) er et uttrykk for at dette programforslaget legger mye mer vekt på grundig og detaljert argumentasjon for nødvendigheten av å utvikle en taktikk for dagskampen under kapitalismen. U80 holder fast på at begrensede kamper under kapitalismen aldri kan føre til sosialismen, men legger samtidig stor vekt på å ta avstand fra alle ideer om at revolusjonære ikke skal drive med slik kamp, at det strir mot ei revolusjonær linje å slåss for reformer osv. (se U80, s. 9, sp. 1–3). Videre

understreker U80 at det er nødvendig å utvikle en helhetlig teori for denne kampen, og at AKP(m-l) ennå har kommet kort når det gjelder slik teori (kap. 7, pkt. d), U80, s. 9, sp. 4–5). P76 og P73 sa ingenting om at AKP(m-l) har manglet på dette området.

Samla sett er det viktigste med behandlingsa av taktikken i U80 ikke at den inneholder drastiske *brudd* med P76, men at den er en følge av at vi ser behandlingsa av taktikk i P76 som mangelfull og utilstrekkelig, og for så vidt mener det samme gjelder vårt nye programforslag også.

2) Kampen mot det norske borgerskapets herskemotoder.

Det viktigste *helt nye* i kapittel 17 er pkt. d). Dette inneholder ei analyse av hvordan borgerskapet forsvarer makta si i

Norge som er ny både i forhold til P73 og P76. U80 peker på at sjøl om *voldsmakta* er sjølve *garantien* for borgerskapets herredømme i Norge, så bruker herskerne i dag først og fremst *politiske midler* for å herske over arbeidsfolk. Det som gjør at arbeidsfolk *godtar* kapitalismen, er «... heile systemet av borgarleg demokrati og classesamarbeid ... Dette er dei fremste politiske forsvarsverka for borgerskapets diktatur ... (dei) er sette saman av både organisasjonar, institusjonar, propagandaorgan og tankar og idear. Alt dette knyter arbeidsfolk til borgerskapet, pregar det på biletet (dei) ... har av samfunnstilhøva ... og får dei til å fylje borgerskapet si politiske leiing» (U80, s. 9, sp.4).

U80 peker på at sjøl en revolusjonær situasjon betyr ikke nødvendigvis at dette

PROGRAM-DISKUSJON

systemet av borgerlig herredømme bryter sammen. Derfor må AKP(m-l) «... utvikle ein strategi og taktikk for å gå til åtak på dette systemet for borgarleg politisk herredømme og så langt som mogleg riva det ned bit for bit, i perioden før revolusjonen kan ta til.» (U80, s. 9, sp. 4.) U80 peker også på at arbeidet for å utvikle ein slik strategi og taktikk er kommet kort.

Sjø om dette ikke er direkte polemikk mot hovedsynspunkter i P76, så står det i motsetning til synspunkter som godt kunne rommes innfor formuleringer i de to tidligere programmene. Et sånt syn, ikke ukjent i den revolusjonære bevegelsen, er at *bare* utvikling av dagskampene i *seg sjøl* og *uten* et omfattende politisk arbeid vil være nok til å gjøre arbeiderklassen revolusjonær. Ifølge U80 er det en underverdning av styrken i de borgerlige herskemetodene i Norge.

3) Nytt avsnitt om natur og miljø.

U80 samlar behandlinga av dagskampene under kapitalismen i et nytt kapittel 18 med fire underpunkter. Tre av dem er de samme som i P73s del IV og P76s kapitler 20–21–22: økonomisk dagskamp, demokrati/fascisme og anti-imperialisme. Det som er nytt er kap. 18, pkt. b): «Kampen mot monopola si ødelegging av natur og menneskelig miljø.» (U80, s. 9, sp. 6 og s. 10, sp. 1–2.) Dette avsnittet er ei videreutvikling av vår analyse av kapitalismen i Norge. Det viser at miljøødelegginga er et resultat av kapitalismen, at kampen må rettes mot de store monopola og at miljøbevegelsen er historisk progressiv.

4) Nytt avsnitt om parlamentarisk kamp.

U80 inneholder et nytt underpunkt om parlamentarisk kamp, kapittel 19, pkt. c). Her står at AKP(m-l) må «... etter evne ta del i valgkamper og søkja å få valt kommunistar, sosialistar og klassekjemparar inn i dei parlamentariske organa ... Revolusjonært arbeid i dei ... er no ein naudsynt del av den prosessen arbeidsfolk i Noreg må gjennom om dei skal mista trua på det borgarlege demokratiet.» (U80, s. 11, sp. 3–4.)

Dette er første gang vi i prinsipp-programmet slår fast at det er en *plikt* for partiet å delta i de norske valga. Etter min mening er det riktig å gjøre et sånt vedtak nå fordi vi kan bygge på erfaringene fra fire landsomfattende valgkamper som viser at det er riktig å stille.

5) Nytt avsnitt om fagbevegelsen, mer om frontpolitikk med mer.

Kapittel 19 inneholder videre en rekke nye avsnitt i forhold til P76:

– **Om fagforeningspolitikk**, kapittel 19, pkt. a) som slår fast at fagbevegelsen må være et hovedområde for partiet. (U80, s. 10, sp. 6 og s. 11, sp. 1–2.)

– **Om enhetsfrontpolitikk**, kapittel 19, pkt. b), som sier at «Det er et absolutt krav at partiet utviklar politikk for ein-skapsfront». (U80, s. 11, sp. 2.) Disse to underpunktene inneholder ellers synspunkter som før er behandla bl.a. i kapittel 2, pkt. e) (om partiet og masseorganisasjonene) og kapittel 9 (om klasseanalysen i forhold til strategien, bl.a. nødvendigheten av å utnytte motsigelser i borgerskapet).

– **Om samfunnskritikk/teoretisk kamp**, kapittel 19, pkt. d) (U80, s. 11, sp. 4–5). Dette avsnittet legger hovedvekt på studier av virkeligheten og kritikk av kapitalismen forbundet med teoretiske studier av marxismens klassikere, og på diskusjon og teoretisk kamp med folk med borgerlig og revisjonistisk syn. I sammenlikning legger kapittel 23 i det forrige programmet (P76, s. 127–128) hovedvekt på å studere og spre klassikerne, uten å ta opp behovet for studier av Norge og debatt. Jeg mener dette er uttrykk for en stor dogmatisk feil i P76. Ellers inneholder kap. 9, pkt. d) synspunkter som faller mye sammen med kap. 2, pkt. d) (om teoretisk arbeid i partiet).

6) Synspunktene fra AKP(m-l)s militærprogram 1979 er ført inn.

U80s kapittel 20 er nyskrevet for å bringe det i samsvar med AKP(m-l)s militærpolitiske program, vedtatt på landskonferanse våren 1979. Det er kortere, mer allment og mindre detaljert enn militærprogrammet. Bl.a. går U80 inn for visse former for bevilgning til det borgerlige forsvaret (U80, s. 12, sp. 1), mens P76 sier: «Den prinsipielle haldninga AKP(m-l) tek er at vi ikkje vil løyva ein øre til disse væpna styrkene ...» (P76, s. 129). Her er den viktigste prinsipielle forskjellen. Ellers er hovedtrekka i U80s kap. 20 og P76s kap. 24 om Norge i en tredje verdenskrig det samme. Men P76 var her sterkt prega av hastverksarbeid og en del sjusk, og U80 har gjennomarbeida og systematisert stoffet bedre.

VI Vegene

I P73 svarer dette til del IV, som er på knappe tre sider. Del VI i P76 er på litt over seks sider, mens del VI i U80 svarer til drøyt ti sider. Underpunktene er en del omredigert, og kritikken av feilaktige «veier til sosialismen» er skarpere retta mot sosialimperialismen i tråd med endringene i del II og IV, men ellers er behandlinga temmelig lik i P76 og U80.

Inndelinga

er meget enkel. I både P76 og U80 består del IV av ett kapittel, altså:

P76	U80
kapittel 25	svarer til kapittel 21

PROGRAM-DISKUSJON

til sosialismen

Viktige politiske forskjeller

Nytt avsnitt om den norske revolusjonen som folkerevolusjon.

Kap. 25 pkt. f) er det eneste virkelig nye i avsnitt VI. Her er utgangspunktet for analysen at revolusjonen i Norge i *innhold* må være sosialistisk (definert i kap. 25, pkt. a), U80, s. 12, sp. 3), men: «Det er feil å tru at revolusjonen frå starten av kan vera ein 'rein, raud sosialistisk arbeidarrevolusjon' i forma», «(den) ... kan berre byrja som ei brei revolusjonær rørsle av alle klassar og grupper som står i motsetning til den herskande gruppa i monopolborgarskapet.» «... revolusjonen

(kan) berre starte som ein brei folke-revolusjon. Denne ... kan verta sosialistisk i innholdet dersom kommunistane og dei medvitne sosialistane kjempar for å sameine fleirtalet ... og styrkar den konsekvent sosialistiske innretninga ... dei (må) utvikla stort demokrati innafor revolusjonen, ... driva tålmodig enhetsfrontarbeid, og dei revolusjonære må ha vilje til å gjera kompromiss for å halde oppe massekarakteren til den revolusjonære rørsle.» (U80, s. 12, sp. 6.)

Dette er en ny analyse som vender seg mot følgende enkle syn: 1) En revolusjonær situasjon 2) Dermed blir et flertall av massene i Norge tilhengere av marx-

ismen-leninismen-Mao Zedongs tenkning 3) De erklærer seg som tilhengere av AKP(m-l) og går i gang med å diskutere hvordan partiprogrammet for sosialismen kan gjennomføres. «Berre ein avgrensa del ... vil frå starten av ha ei så klår politisk line, og dei vil vere for svake til å sigrå ... aleine. ... revolusjonen (må) vera ei brei masserørsle som omfattar arbeidsfolk som stør ulike politiske liner ... ein kan ikkje unngå at det også er med borgarlege ... som slåst for sine egne mål.» (U80, s. 12, sp. 6) Dette er en konsekvens av synspunkter som ellers fins bl.a. i del III, kap. 9 og del V, kap. 17 og 19.

PROGRAM-DISKUSJON

VII Det so

I P73 svarer dette til del V (om proletariats diktatur, tre sider) og del VI (om den sosialistiske revolusjonens første oppgaver i Norge, seks sider), til sammen ni sider. Del VII i P76 er på knapt 27 sider. Det viktigste nye var behandlinga av utviklinga framover til kommunismen. Del VII i U80 svarer til om lag 23 ½ side.

Inndeling

Del VII er den delen av programmet som i struktur og lengde har forandra seg *minst* helt siden partistiftelsen. For å vise dette, skal jeg denne gangen også ta med hva kapitlene svarer til i P73 og dessuten hvor mange sider kapitlene er på.

Del V (3 s.) i P73 svarer til kapittel 26 (13 s.) i P76 svarer til kapittel 24 (12 s.) i U80. Del VI (6 s.) i P73 svarer til kapittel 27 (8 ½ s.) i P76 svarer til kapittel 25 (6 ½ s.) i U80. Nytt i P76 kapittel 28 (5 s.) svarer til kapittel 26 (4 s.) i U80.

Som vi ser er behandlinga av sosialismens første oppgaver omtrent uforandra i lengde fra P73 (del VI) til U80 (kap. 25). Derimot er innholdet en god del endra, og det gjør det ekstra interessant å trekke sammenlikninger.

Viktige politiske forskjeller

Når det gjelder avsnitt VII, er omarbeidelsen av en slik art at det ikke er like naturlig som ellers å dele den opp i underpunkter. Det er viktige skiller når det gjelder hele metoden som skiller vårt forslag fra *begge* de tidligere programmene. Dette er en følge av erfaringene i flere sosialistiske og tidligere sosialistiske land i de siste åra, bl.a. Kina, Albania, Vietnam, Kampuchea, som har gjort at mange av våre tidligere oppfatninger av sosialismen må omvurderes. Dermed blir det også nødvendig å beskrive sosialismen på en annen måte enn den vi finner i P73 og P76.

Sosialismen løser alle problemer er et gjennomgangstema i disse to programmene. «Den sosialistiske revolusjonen opnar vegen for den mest framgangsrike perioden i norsk historie. ... Den veldige utviklinga av produksjonen under sosia-

PROGRAM-DISKUSJON

Sosialistiske samfunn

lismen vil leggja grunnlaget for å fullnøye dei behova menneska har på ein heilt annan måte enn i dag, under kapitalismen.» (P76, s. 146) «Når først produktivkreftene er befrikk fra kapitalens anarki vil dette grunnlaget være et sikkert utgangspunkt for den mest framgangsrike og løfterike perioden i Norges historie, sosialismen vil bringe framgang og liv til deler av landet vårt som i dag stagnerer og ødelegges.» (P73, s. 30)

Vi trekker ikke i tvil at sosialismen skaper *muligheten* for ei slik rik og blomstrende utvikling. Men erfaring viser at *mulighet* er ikke det samme som *sikkerhet*, akkurat som å åpne ei dør ikke er det samme som å gå gjennom den. Dette problemet er stort og viktig i virkeligheten, men av P73 og P75 går det ikke fram at det fins.

Sosialismen er sjøl full av motsigelser og problemer er et gjennomgangstema i U80. «Nettopp fordi sosialismen er ei overgangsform, er det sosialistiske samfunnet prega av mange skarpe motsetninger.» (U80, s. 13, sp. 3) «At den sosialistiske økonomien er overlegen ... fører ikkje i seg sjøl til at utviklinga av økonomien går bra.» (U80, s. 13, sp. 4) «... det (vil) også vera perioder då klassekampen blir skjerna, det oppstår store problemer, og proletariatet opplever nokre tilbakeslag.» (U80, s. 14, sp. 3)

U80 peker også på de store mulighetene sosialismen innebærer. Det gjør det mulig å «... utvikle ein økonomisk statsplan som utviklar produksjonen i samsvar med det folket treng. ... gjer det mogleg å skape likevekt mellom dei ulike økonomiske sektorene. ... kan gjera slutt på dei sykliske overproduksjonskrisene ... gjer det mogleg å få slutt på den antagonistiske motseiinga mellom by og land ... gjer det mogleg å kjempe med framgang mot storindustrien sine øydeleggingar av natur og menneskeleg miljø ... gjer det mogleg å overføre større midlar til sektorar som ... helsevesen, skulevesen, vitenskap og kunst, idrett, konsum for pensjonistar osv. ... kan gjera det mogleg å avskaffa fattigdomen og nauda i verda ...» (U80, s. 13, sp. 4–5) Men U80 beskriver ikke dette som noe *sikkert* som skjer au-

tomatisk etter den sosialistiske revolusjonen, det er avhengig av en rett *politikk* etter at sosialismen har seira, avhengig av kamp for produksjonen og klassekamp. «Det er naudsynt å skjønna at det er vanskeleg å laga ein rett statsplan ...» (U80, s. 13, sp. 6)

Oppskrift på sosialismen i Norge kan vi kalle både P73 og P76 når de behandler den sosialistiske revolusjonens første oppgaver. P73 inneholder en rekke i og for seg gode og riktige krav, men ingen nærmere diskusjon av hva som må være vilkårene for at de skal kunne settes ut i livet. (P73, s. 32–38) Naive ideer om sosialismen skinner gjennom her og der, som f.eks. et utsagn om at statens utgifter «... blir vesentlig mindre enn nå». (P73, s. 30) P76 er mer forsiktig og uttrykker framganger i forståelsen for hvordan en sosialistisk økonomi kan se ut. Men blant den sosialistiske revolusjonens første oppgaver nevner den f.eks.: «... forbod mot kjøp og sal av jord og forbod mot å eige jord for dei som ikkje brukar henne.» (P76, s. 157) Det er ingen tvil om at vi marxister ønsker å innskrenke kapitalismen i jordbruket og helst ikke vil at jord skal være en vare under sosialismen. Men er det mulig å *nå* slå fast at forbud mot *jordhandel* blir av sosialismens første oppgaver? Tre spørsmål: 1) Hvordan stiller bøndene seg – hva er best egna til å få dem til å støtte den sosialistiske regjeringa? 2) Hva vil taktisk sett være gunstigst for å styrke den sosialistiske økonomien på landsbygda? 3) Hvilke andre politiske krefter enn kommunistene deltar i enhetsfronten og hva er deres jordbruksprogram? Disse spørsmålene kan vi bare svare på *konkret* ut fra en analyse av situasjonen etter revolusjonen. Vi kan tenke oss situasjoner der det blir mulig å straks forby kjøp og salg av jord, men etter min mening kan vi også meget godt tenke oss situasjoner der det vil være feil.

Det er ikke mulig å lage noen nøyaktig oppskrift, sier U80. Det er flere argumenter for dette: 1) Hvordan er situasjonen? «Det er mogleg at landet vil vera øydelagt av krig eller at det har skjedd andre ting som gjer at forholde er

svært forskjellige frå no ... rett politikk må avgjerast ut frå den økonomiske og politiske situasjonen ...» (U80, s. 14, sp. 4)

2) Arbeidsfolk må gjøre demokratiske beslutninger om sosialismen, AKP(m-l) kan ikke bestemme dette på egen hånd. «Vi veit ikkje på førehand korleis statsmakta vil bli organisert og kva form demokratiet vil få ... dette (er) noko som må avgjerast av demokratiske vedtak av arbeidsfolk sjølve.» (U80, s. 16, sp. 2)

«Avgjerslene om korleis det sosialistiske samfunnet skal utvikla seg, må det arbeidande folket ta sjølv på demokratisk vis.» (U80, s. 13, sp. 4)

3) « Dette gjer at det ikkje er rett av AKP(m-l) å no vedta i detalj ei 'oppskrift' på korleis sosialismen i Noreg skal vera.» (U80, s. 13, sp. 4) Partiets egne teoretiske arbeid for dette har også kommet kort: «AKP(m-l) har samstundes det synet at det er mykje partiet ikkje veit, og den historiske utviklinga kan syne at delar av det vi vedtar no er gale.» (U80, s. 13, sp. 4) «Vi har ingen røymsler frå sosialisme i høgt utvikla vestlege land som liknar mykje på Noreg.» (s. 13, sp. 4) Derfor sier også U80 at når vi gir ei framstilling av sosialismens første oppgaver, så er det «... kva AKP(m-l) i dag trur vil vera dei første oppgavene ...» – altså ikke den siste og endelige sannheten om disse tingene. (U80, s. 14, sp. 4)

Mange formuleringer er med vilje holdt allmenne fordi vi mener at det teoretiske arbeidet ikke er gjort ennå som gjør det mulig å vedta et mer presist program. Delvis tror jeg også at vi mangler de historiske erfaringene som gjør at vi kan gi helt sikre svar. Innafor ramma av kapittel 22 og 23 kan det derfor rommes nokså forskjellige syn på sosialistisk økonomi, proletariatets diktatur m.m. Det har vært den forberedende programkomiteens ønske at det skulle bli slik. Vi håper at det blir vedtatt et program som er ganske allment på disse punktene og *ikke* tar stilling til en rekke motsigelser som fins blant marxist-leninister i dag, fordi vi tror det er for tidlig og bør vente noen år – vi veit ikke helt hvor lenge.

Jeg vil for egen rekning kort nevne no-

PROGRAM-DISKUSJON

en store uløste problemer som vi har gått utenom — og som landsmøtet også bør gå utenom:

— Hva vil datarevolusjonen på kort (20–25 år) bety for samfunnsmessig arbeidsdeling i industriproduksjonen, for forhold mellom industrisektor og service-sektor, i hvilken grad vil det bli mulig å raskt forvandle en del vareproduksjon til produksjon av produkter som fordeles uten at de kommer ut på markedet osv.

— Forutsett at proletariatet i Norge får makta i en kapitalistisk omverden, der det fortsatt fins et verdensmarked der verdiløven hersker og der det også er et relativt fritt internasjonalt marked for arbeidskraft. Hvor langt er det i så fall mulig å gjennomføre målsettinger som *sjøbergning*, relativ utjamning av *lønninger*, *arbeidsplasser* der folk bor, *garantert* arbeid til alle? Hvis legene får fire ganger så høy lønn i Europa eller Amerika, må et sosialistisk Norge *enten* stenge grensene med piggråd og soldater og forby utenlandsferier *eller* tillate høye lønnskiller. Hvis norske arbeidere vil ha kaffe og Middelhavs-reiser, må Norge ha fremmed valuta, Norge må drive utenrikshandel, konkurrere med industriprodukter på et svingende verdensmarked, og et sosialistisk Norge vil også bli påvirket av kapitalistiske verdenskriser. Hvordan løse slike problemer?

— Hvordan samtidig sikre folkeflertallets demokratiske rettigheter (bl.a. rettssikkerhet mot undertrykkelse fra staten) og nødvendigheten av å undertrykke kontrarevolusjon og kriminalitet (f.eks. undertrykkelse av terroristiske, fascistiske og imperialistiske grupper, byråkratisk korrupsjon, narkotikasmugling osv.)? Det er nødvendig å forene *begge* for å sikre arbeidsfolks interesser, men samtidig fins det en motsigelse mellom disse to nødvendige sidene ved proletariatets diktatur. Dette må løses på en måte som arbeidsfolk i Norge godtar, bl.a. også ut fra Norges spesielle tradisjoner med langvarig parlamentarisk borgerlig demokrati, og kanskje også i en situasjon der den sosialistiske regjeringa består av forskjellige politiske krefter som på noen områder har store forskjeller i program.

Etter min mening er tida nå kommet til at vi begynner å *diskutere* slike problemer, men vi er kommet altfor kort til at partiet som helhet kan ta på seg oppgaven å vedta *svar* på dem.

Sammenfatning: Det v

Jeg skal nå gi min personlige sammenfatning av de viktigste fellestrekkene i de endringene, nyskrivingene og strykningene vi har gjort.

1) Gjennomgående «avalbanisering». Allment har vi forsøkt å gjøre U80 mindre skrytende og skråsikkert enn P76 og fjerne en del fraser.

2) En annen behandling av partiet AKP(m-l). Vi sier ikke at partiet er feilfritt, vi slår fast linjer som partiet må *prøve* å følge. Vi sier åpent at partiet er lite og uerfarent, og at det er *begynnelsen* på noe som *kan bli* arbeiderklassens revolusjonære parti i Norge.

3) Vi har fjerna en svært nær tilknytning til internasjonale modeller som prega særlig P76 — det gjaldt spesielt partiene i Kina og Albania, og isteden styrka det som står om nødvendigheten av at AKP(m-l) utformer og står ansvarlig for sin egen, revolusjonære politikk for Norge.

4) Vi har på en lang rad punkter retta programmet mer mot sosialimperialismen og de pro-sovjetiske revisjonistene. Dette er i samsvar med utviklinga av verdenssituasjonen.

5) Programmet har utvida behandlinga av arbeidet under kapitalismen, taktikk, dagskamper m.m. både ved å gi det mye mer plass, vedta en lang rekke konkrete retningslinjer for det og fjerne tidligere vedtak som kunne virke som ei taktisk tvangstrøye. Dette gjelder bl.a. behandlinga av dagskampens betydning, om masseorganisasjoner, enhetsfront og stort demokrati, vedtak om stillinga til valg, til borgerlige militære bevilgninger osv., og kutting av vedtak som den tidligere snevre definisjonen av klasseallianser, P76s kapittel om borgerlige partier, formuleringer som likestiller sosialdemokrater og andre revisjonister med de pro-sovjetiske osv.

6) Programmet legger mer vekt på betydninga av intellektuelt arbeid og studier av virkeligheten i Norge og verden, både som en arbeidsmåte i partiet og som et middel i klassekampen.

7) Analysen av Norge er konkretisert og forbedra på noen punkter. Det gjelder enkelte punkter i klasseanalysen, framstillinga av den norske staten, lovverket og borgerskapets herskemetoder, militærapparatet og årsakene til ødeleggelsene av natur og menneskelig miljø.

8) Analysen av spørsmål som gjelder den sosialistiske revolusjonen er dels konkretisert (det nye avsnittet om folke-revolusjon, framstillinga av motsigelser og vansker i bygginga av sosialismen), dels gjort mer forsiktig og med mindre karakterer av «oppskriftsbok for et idealsamfunn».

NOEN SPØRSMÅL OM INNDELING OG FORM

Mange avsnitt i P76 var sterkt prega av gjentakelser. Vi har forsøkt å stramme inn en del av dette i U80. Det gjelder f.eks. arbeideraristokratiet, som var behandla på tre forskjellige steder (P76, s. 53–54, s. 75–76 og s. 86–87), AKP(m-l)s linje ved supermaktsangrep, to steder (P76, s. 50–51 og 128–32).

Men U80 er et hastverksarbeid, som også er en del prega av gjentakelser og kanskje også av noen former for ulogisk inndeling. Særlig gjelder det nye avsnitt, som kan ha en tendens til å inneholde saker som dels hører hjemme andre steder i programmet, dels er gjentatt i andre nye avsnitt.

Personlig har jeg foreløpig disse synspunktene på dette:

— Det er uklare skillelinjer mellom mange avsnitt i del I og del V. Det gjelder bl.a. kap. 2, pkt. b), c) og e) (partiets ledende rolle, masselinje, masseorganisasjoner), kapittel 17, pkt. b) og c) (bl.a. om dagskamper og reformer) og kapittel 19 a), b) og c) (fagrørsla, masseorganisasjoner, parlamentarisme). Her fins det forskjellige gjentakelser, og strammere gjennomarbeiding skulle gjøre det mulig å fordele dette stoffet bedre. Samme gjelder kapittel 2, pkt. d) og kapittel 19, pkt. d), begge om intellektuelt arbeid.

PROGRAM-DISKUSJON

ktigste i forslaget

— Det finnes analyser i hvert fall i del IV og del V som bør flyttes over til del III. Det gjelder analysen av arbeideraristokratiet i kapittel 12 (U80, s. 7, sp. 1–2) av Norges forhold til imperialismen i begynnelsen av kapittel 18 pkt. d), en del av det som står om ødeleggelse av natur og miljø i kapittel 18 pkt. b), og noe av det som står om borgerskapets herskemetoder i kapittel 17, pkt. d), som naturlig bør høre sammen med en behandling av den norske staten. Det kan også gjelde enkelte andre avsnitt. Innafor del III mener jeg at det nye kapittel 9 (om forholdet mellom klasseanalyse og taktikk) hører naturlig hjemme helt sist.

Ellers fins det en rekke gjentakelser og eksempler på at tankegangen kan framstilles mer samla og konsentrert, f.eks. i del VII.

Mange har ytra ønske om at det nye programmet som vedtas i 1980 skal bli vesentlig kortere enn P76. Dette er sjølsagt også et politisk spørsmål som vi må vurdere i sammenheng med hva slags program vi ønsker — jeg skal si litt om det helt til slutt. Men ellers er det verdt å merke seg at fire avsnitt i U80 er forkorta med drøyt 30% i forhold til P76 (det er avsnitt II, III, IV og VII). Hadde vi klart å gjennomføre det i hele forslaget, hadde det sjølsagt blitt betydelig kortere. Det som er typisk for de avsnittene vi har forkorta, er at det er «gamle» avsnitt der de største endringene og nyskrivingene *ikke* er gjort. Det som «spiser opp» disse nedskjæringene er særlig det «nye» avsnitt V med alt det nye stoffet om dagskampen, og ellers de nye underpunktene i avsnitt I og VI. Jeg tror derfor at om vi skal få til større innsparinger i lengden, bør oppmerksomheten konsentreres om en kortere og mer fyndig utforming av disse nyskrevne avsnittene.

AVSLUTNING: HVA TRENGER VI ET PROGRAM TIL?

For å delta i diskusjonen om det nye prinsipp-programmet, er det ikke tilstrekkelig

å ha oversikt over hva som står og hva som er nytt. Det er også nødvendig å skaffe seg en bestemt mening om dette avgjørende spørsmålet: *Hva trenger vi egentlig et prinsipp-program til og hva krever vi av et sånt program nå?*

Min mening er at prinsipp-programmet først og fremst har til hensikt å inneholde en del politiske synspunkter som AKP(m-l) trenger å stå sammen om. Noen ting behøves knapt i prinsipp-programmet fordi alle er enige i det. Andre ting bør ikke inn i programmet fordi enhet om det ikke er nødvendig eller ikke er mulig nå. Men en del saker må slås fast fordi det ellers kan være grunnlag for tvil og motsigelser. Et utmerket ferskt eksempel er holdninga til et sovejtisk angrep og det borgerlige militærapparatet. Her var det og er det motsigelser i den norske kommunistiske bevegelsen, og det krever at vi gjør klare, programmatisk vedtak som ikke lar partilinja flyte. Et annet eksempel er tre verdener-teorien. Et tredje eksempel er forbeholdet til borgerlige valg.

Dette betyr at programmet *ikke* er ment som en katalog over allment «riktige» synspunkter. Vi behøver f.eks. ikke *vedta* Marx sin teori om merverdien, det er tilstrekkelig at vi vedtar at vi står på marxismen-leninismen-Mao Zedongs tenkning. Hvor stort programmet bør være, er avhengig av en konkret vurdering på et gitt tidspunkt. Hvis f.eks. partiet har faste, detaljert utarbeida synspunkter på mange strategiske og taktiske spørsmål som er godt rotfesta i medlemsmassen, kan programmet kanskje være svært kort og allment. På den andre sida kan et nytt parti som er dårlig politisk konsolidert, som nettopp har brutt med revisjonismen og som har mange indre motsigelser, være nødt til å vedta et stort og detaljert program for å avgrense seg fra opportunistisk politikk.

Det er reist innvendinger mot at AKP(m-l)s program sist var så langt, bl.a. fordi det gjør det vanskelig for mange

medlemmer å virkelig ha oversikt over alle sider ved programmet. Denne kritikken har noe for seg. Og P76 inneholder også en god del langhalm, historiske referater som er helt unødvendige i et program osv. Likevel mener jeg en gjennomgang av P76 viser at dette programmet, med feil, for det meste inneholder standpunkter som er riktige og som vi fortsatt trenger å ha i programmet.

Vi er inne i en periode med skarp ideologisk kamp, tendenser til teoretisk oppløsning og forvirring. Skal vi f.eks. fjerne lengre definisjoner av partiets ledende rolle? Folk i partiet og nære venner erklærer seg tvilende til tesen om partiets ledende rolle, til den demokratiske sentralismen, til nødvendigheten av illegalt partiarbeid under legale forhold m.m. Skal vi kutte analysen av imperialismen eller argumentasjonen for nødvendigheten av revolusjon? Nære venner stiller spørsmål ved begge deler. Vi skal ikke støte ut i mørket folk som ikke er enige med vårt program, men vi skal diskutere med dem på et klart grunnlag. Kan hende er situasjonen om noen år slik at AKP(m-l) bør vedta et ganske kort program. Men jeg mener at tida ikke er inne til å gi slipp på den formen for program som vi har hatt allerede i 1980.

Er vi enige i det? I så fall blir spørsmålet: Inneholder dette programmet de sperrene som trengs? Er det noe vi skulle ha slått fast, som vi mangler? Hva med f.eks. arbeiderklassens ledende rolle i partiet, er det godt nok behandla? Inneholder det unødvendige sperrer? Er det f.eks. nødvendig å ta stilling til trotskisme og pro-albansk revisjonisme, slik som det gjøres i kapittel 12? (Se U80, s. 6, sp. 6) Hva fins av slagg, unødvendig prat og gjentakelser?

De som er enige i vårt utgangspunkt bør innrette diskusjonen på denne typen forbedringer. De som er uenige, bør så raskt som mulig gå i gang med å utarbeide helt alternative forslag til program.

30 KRONERS AMMUNISJON TIL PROGRAMDISKUSJON

Nødvendig materiale til diskusjonen om AKP(m-l)s prinsipp-program

Dette materialet er nødvendig for alle som skal delta i debatten:

Prinsippprogram og vedtekter for AKP(m-l), vedtatt på det andre landsmøtet 1976.

AKP(m-l)s militærpolitiske program, vedtatt på Landskonferansen våren 1979.

AKP(m-l) sameprogram. Vedtatt på det første landsmøtet 1973.

Dette materialet blir anbefalt som viktig hjelpemateriale til programdebatten:

AKP(m-l) program og vedtekter, vedtatt på det første landsmøtet 1973.

Sosialimperialismen Sovjet i dag (Forlaget Oktober 1975). Inneholder AKP(m-l)s landskonferansevedtak om sosialimperialismen fra 1974.

Norden mellom supermaktene. Dokument fra de nordiske marxist-leninistiske partiene sitt første fellesmøte, januar 1975.

Dette materialet blir anbefalt som supplement til debatten om beretning og arbeidsprogram:

Beretning fra AKP(m-l) vedtatt på det andre landsmøtet 1976.

AKP(m-l)s tre første år. Vedtak, uttalelser og opprop fra AKP(m-l) februar 1973 til mai 1975. Boka inneholder også dokument fra Rød Valgallianse 1973 til 1975.

AKP(m-l) vedtak og uttalelser juni 1975 – november 1976. Boka inneholder også dokument fra Rød Valgallianse 1975.

En pakke med alt dette materialet, unntatt militærprogrammet, er laget spesielt til landsmøteforberedelsene av Forlaget Oktober.

Det kan bestilles fra Forlaget Oktober, Boks 6875, St. Olavsplass, Oslo 1. Prisen er kr. 30,-.

